

Sygn. akt IV KK 355/12

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Grubba (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jarosław Matras

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Dorota Szczerbiak

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Barbary Nowińskiej
w sprawie **N. H.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 4 kwietnia 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w R.

z dnia 12 czerwca 2012 r.,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w S.

z dnia 28 lutego 2012 r.

1. uchyla zaskarżony wyrok i zmieniony nim wyrok Sądu Rejonowego w S. i przy zastosowaniu art. 537 § 2 k.p.k. uniewinnia N. H. od postawionego mu zarzutu,

2. zarządza zwrot opłaty od kasacji wniesionej przez skazanego,

3. kosztami procesu obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

,N. H. stanął pod zarzutem tego, że:

- w dniu 5 lutego 2010r. w L., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem firmę T. S., własności R. N. i P. K., na kwotę 1.268, 80 zł., w ten sposób, że w czasie jazdy próbnej oddalił się unikając zapłaty za dokonaną naprawę swojego samochodu m-ki Ford Mondeo: tj. popełnienia przestępstwa z art. 286 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w S. wyrokiem z dnia 28 lutego 2012r. w sprawie II K .../10 uznał oskarżonego za winnego popełnienia zarzuconego mu czynu i wymierzył za to karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Wyrok ten zaskarżony został apelacjami dwóch obrońców oskarżonego. W pierwszej z nich podniesiono zarzut rażącego naruszenia przepisów procesowych – art. art. 4, 7 i 410 k.p.k., w drugiej natomiast zarzuty błędu w ustaleniach faktycznych, rażącego naruszenia prawa procesowego – art. art. 170 § 1, 404 § 2, 4, 5, 7 w zw. z art. 424 § 1 k.p.k. oraz rażącej niewspółmierności kary. Podnosząc powyższe, skarżący wniesli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uniewinnienie od stawianych zarzutów albo zmianę tego wyroku poprzez obniżenie kary pozbawienia wolności i jej warunkowe zawieszenie.

Sąd Okręgowy w R. wyrokiem z dnia 12 czerwca 2012r. zmienił zaskarżony wyrok i obniżył orzeczoną karę pozbawienia wolności do roku i 6 miesięcy, w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od tego orzeczenia wywiódł obrońca skazanego. W skardze podniesiono zarzuty rażącego naruszenia prawa procesowego, a to:

1 – art. 170 § 1 pkt 2, 3 i 5 k.p.k. w zw. z art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. polegające na powierzchownej ocenie zarzutu oddalenia wniosków dowodowych,

2 – art. 4, 5 i 7 k.p.k. w zw. z art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. w szczególności, w części dotyczącej oceny błędów Sądu Rejonowego,

3 – art. 458 k.p.k. w zw. z art. 424 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. poprzez ogólnikowe uzasadnienie wymiaru kary,

4 – art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. i art. 53 § 1,2 i 3 k.p.k. poprzez brak wskazania w uzasadnieniu wyroku czym kierował się Sąd wymierzając bezwzględną karę pozbawienia wolności,

5 – art. 81 § 2 k.p.k. w zw. z art. 433 § 1 k.p.k. poprzez brak rozważenia zasadności odmowy uwzględnienia wniosku o zmianę obrońcy z urzędu,

6 – art. 440 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. i art. 433 § 2 k.p.k. poprzez brak oceny, czy w stosunku do wagi czynu i wzajemnego zachowania się stron zaskarżony wyrok z uwagi na wymierzoną karę jest rażąco niesprawiedliwy.

Podnosząc powyższe, obrona wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania ewentualnie zmianę tego wyroku poprzez warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Należy uznać, że zarzut postawiony w pkt. 5 kasacji jest zasadny. Pozostałe zarzuty ocenić natomiast trzeba jako oczywiście bezzasadne.

Zarzut opisany w pkt. 5 oparty został na wskazaniu naruszenia art. 433 § 1 k.p.k. Tak przyjęta konstrukcja zarzutu, jest o tyle błędna, że nie wskazuje w jakim zakresie Sąd Odwoławczy rozpoznając sprawę winien wyjść poza granice określone zakresem zaskarżenia. W sposób jednak bezdyskusyjny ustalić można, że spośród wskazanych w ustawie (art. 434 § 2, art. 435, 439 § 1-2, art. 440 k.p.k.) możliwości przekroczenia granic zaskarżenia, w tym wypadku, mowa może być jedynie o art. 440 k.p.k.

W sprawie nie ulega wątpliwości, że oskarżony na rozprawie w dniu 14 lutego 2012r. (k. 308) złożył wniosek o wyznaczenie nowego obrońcy z urzędu. Wniosek ten słusznie nie został uwzględniony, jako nie poparty jakimkolwiek uzasadnieniem. Jednakże w dniu 20 lutego 2012 (k.317) oskarżony złożył zażalenie na to postanowienie, które zawiera już szczegółowe uzasadnienie. Zażalenie to nie było wprost dopuszczalne, jako odnoszące się do decyzji nie podlegającej zaskarżeniu. Jednakże, z uwagi na jego treść, zgodnie z regułą wynikającą z art. 118 § 1 i 2 k.p.k., powinno ono być potraktowane jako kolejny wniosek o zmianę obrońcy wyznaczonego z urzędu. Oskarżony wskazał w swym piśmie na tak ważne okoliczności jak choćby to, że „nie ma nawet możliwości swobodnego skontaktowania się z wyznaczonym obrońcą, gdyż ten tłumaczy się brakiem czasu”, czy co jeszcze istotniejsze, N. H. podniósł, że: „przyjęta przez

niego linia obrony odbiega znacząco od tego, czym kieruje się jego obrońca z urzędu, który namawia go na szybkie zakończenie rozprawy poprzez przyznanie się do winy, tłumacząc, że i tak sąd go skaze”. Nie można zapominać, zwłaszcza w kontekście przytoczonych powyżej zarzutów, że wyznaczony obrońca również przychylił się do wniosku oskarżonego. Najistotniejsze jednak jest to, że oskarżony w sposób jednoznaczny wskazał na to, że wykonywanie jego prawa do obrony napotyka na daleko idące ograniczenia. Sytuacja ta została całkowicie zignorowana przez Sąd Rejonowy. Wskazany konflikt co do kształtu linii obrony, mógł doprowadzić też do tego, że zarzuty postawione w obu apelacjach miały taki, a nie inny kształt, zabrakło przecież wśród nich wskazania na naruszenie prawa do rzetelnej obrony. Powyższa sytuacja powinna być dostrzeżona przez Sąd Odwoławczy z urzędu w trybie art. 440 k.p.k.

Mając na uwadze powyższe względy, omawiany zarzut, postawiony w kasacji, Sąd Najwyższy ocenił jako zasadny – wiązał się on z rażącym naruszeniem prawa procesowego – art. 81 § 2 k.p.k. i jako godzący w fundamentalne zasady realizowania prawa do obrony, mógł mieć wpływ na treść obu wyroków wydanych w sprawie. To z kolei, spowodowało konieczność uchylenia zarówno wyroku Sądu Okręgowego, jak i zmienionego tym orzeczeniem wyroku Sądu Rejonowego.

Wobec powagi uchybień zaistniałych przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy, kontrola kasacyjna nie mogła jednak ograniczyć się do omówionego powyżej rozstrzygnięcia.

Żaden bowiem z organów prowadzących postępowanie karne w sprawie N. H. nie dostrzegł tego, że zarzucony temu oskarżonemu w akcie oskarżenia czyn, nie zawiera ustawowych znamion czynu zabronionego z art. 286 § 1 k.k.

Do ustawowych znamion dokonania czynu zabronionego z art. 286 § 1 k.k. należą:

- doprowadzenie innej osoby do niekorzystnego rozporządzenia mieniem,
- doprowadzenie to musi nastąpić za pomocą wprowadzenia w błąd (lub wskazanych w ustawie zachowań równoważnych),
- doprowadzenie to musi być podjęte w celu osiągnięcia przez sprawcę korzyści majątkowej.

Spośród wskazanych powyżej znamion przestępstwa oszustwa, oskarżonemu, wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 28 lutego 2012r., przypisano jedynie działanie mające cechy pierwszego i trzeciego z nich. Opis

przypisanego N. H. przestępstwa, nie zawiera wskazania, że wprowadził on pokrzywdzonego w **błąd** (co skutkowałoby dokonaniem niekorzystnego rozporządzenia mieniem).

Tak opisany czyn, nie zawiera zatem wszystkich ustawowych znamion przestępstwa oszustwa.

Co więcej, opisane uchybienie nie ma tylko charakteru „formalnego” polegającego na wadliwej redakcji zarzutu postawionemu oskarżonemu, co następnie bezkrytycznie powtórzył Sąd I-instancji, lecz jak wynika z ustaleń faktycznych dokonanych w sprawie, zachowanie N. H., w ogóle nie nosi cech czynu zabronionego w rozumieniu Kodeksu karnego.

Jak wskazano bowiem w uzasadnieniu wyroku Sądu Rejonowego, ustalono, że oskarżony „oddalił się (...) nie dokonując zapłaty za dokonaną naprawę swojego samochodu (...), czym działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej i doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem firmę T. S. ...”. Sąd zatem, nie ustalił, aby oskarżony posłużył się wprowadzeniem w błąd pokrzywdzonego, czym doprowadził do tego, że dokonał on niekorzystnego rozporządzenia mieniem. Za takie „wprowadzenie w błąd” nie może być również uznane oddalenie się oskarżonego bez dokonania zapłaty za naprawę swojego samochodu. Oddalenie to nastąpiło już po dokonaniu owej naprawy (niezależnie od wątpliwości, czy taka naprawa, może być potraktowana jako rozporządzenie mieniem w rozumieniu art. 286 § 1 k.k.).

Dla bytu przestępstwa oszustwa konieczne byłoby ustalenie, że oskarżony miał zamiar wprowadzenia w błąd i nieuiszczenia zapłaty za naprawę samochodu już w chwili zawierania ustnej umowy z właścicielem warsztatu. Wprowadzenie w błąd, wykonane w ramach tego czynu zabronionego, musi bowiem poprzedzać rozporządzenia mieniem dokonane przez pokrzywdzonego. W niniejszej sprawie, brak jakichkolwiek dowodów wskazujących na działanie z takim zamiarem przez oskarżonego. W tej sytuacji przyjąć należy, że zachowanie oskarżonego miało charakter niewywiązania się ze zobowiązania cywilnego poprzez nieuiszczenie zapłaty za wykonaną usługę.

Jednocześnie zauważyć należy, że mając na uwadze kierunek wniesionych środków odwoławczych, dokonanie na niekorzyść skazanego modyfikacji opisu czynu zarzuconego, czy ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie, nie jest już możliwe.

Mając na uwadze powyższe względy, po uchyleniu zaskarżonego wyroku i zmienionego nim wyroku Sądu I-instancji, Sąd Najwyższy przy zastosowaniu art. 537 § 2 k.p.k., uznając skazanie za oczywiście niesłuszne, uniewinnił N. H. od stawianego mu zarzutu.

Wobec treści zapadłego rozstrzygnięcia, na podstawie art. 527 § 4 k.p.k., zarządzono zwrot opłaty wniesionej przez skazanego, a kosztami procesu obciążono Skarb Państwa.